

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueesta (HE 61/2016 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Timo Rämänen, maa- ja metsätalousministeriö
- erityisasiantuntija Marja Savonmäki, maa- ja metsätalousministeriö
- johtaja Matti Puolimatka, Elintarviketurvallisuusvirasto
- valmiusasiamies Juha Mantila, Huoltovarmuuskeskus
- toimitusjohtaja Mika Kauppinen, HZPC Kantaperuna Oy
- toimitusjohtaja Paula Ilola, Suomen siemenperunakeskus Oy
- kasvinviljelyasiamies Antti Lavonen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- oikeusministeriö
- High grade -toimikunta

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueesta. Korkealaatuinen siemenperunan tuotantoalue käsittää Tynävän ja Limingan kuntien alueen. Ehdotetulla lailla kumottaisiin laki korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella noudatettavista perunanviljelyn vaatimuksista. Laissa säädettäisiin perunan kaupan pitämisestä ja tuotannosta sekä kasvinterveyden turvaamisesta korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella, valvontaviranomaisesta, tarkastusoikeudesta sekä pakkokeinoista ja seuraamuksista.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Valiokunnan mietintö MmVM 9/2016 vp

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Valiokunta toteaa, että korkealaatuinen siemenperunan tuotantoalue takaa ylempien siemenluokkien tuottamisen puhtaissa oloissa. Alue on tärkeä alueella toimiville siemenperuna-alan yrityksille. Alue on myös erittäin tärkeä kotimaisen siemenperunan huollon kannalta ja huoltovarmuuden turvaamisen kannalta. Korkealaatuinen tarkastettu siemenperuna on perunanviljelijän kannalta merkittävä tuotantopanos, jolla voidaan nostaa satotasoa ja sadon laatua ja siten turvata hyvälaatuisen perunan tuotanto.

Valiokunta painottaa sitä, että paine vaarallisten kasvintuhoojien leviämisestä tuontisiemenen mukana on suuri ja vaatii jatkuvaa varuillaan oloa. Myös muiden kasvintuhoojien pääsy alueelle tai niiden liiallinen määrän kasvu on pystyttävä estämään. Esityksessä nimetään Elintarviketurvallisuusvirasto valvontaa suorittavaksi viranomaiseksi, säännellään tarkemmin perunantuotannon edellytyksistä alueella, tietojen säilyttämisestä, tiedonsaantioikeudesta ja tarkastusoikeudesta. Valiokunta pitää välttämättömänä, ettei uusista säännöksistä aiheudu lisää byrokratiaa viljelijöille.

Valiokunta toteaa, että perunan kaupan pitämisen tai käytön kieltäminen ovat hyväksyttävissä kasvinterveydellisen tilanteen varmentamisessa, mutta ne eivät saa johtaa kohtuuttomiin tilanteisiin yksittäisen viljelijän näkökulmasta. Kasvustojen hävittäminen voi maatilan taloustilanteen kannalta olla kestävämpiä. Ostosiemennä käytettäessä ei esimerkiksi kasvuston viroottisuus ole viljelijän omissa käsissä. Tämän tason keinoja tulee käyttää vain erittäin vakavissa tapauksissa. Valiokunta tuleekin jäljempänä mietinnön yksityiskohtaisissa perusteluissa ehdottamaan tältä osin muutoksia esityksessä ehdotettuihin säännöksiin.

Alueen ruokaperunatuottajat joutuvat ostamaan uuden, vähintään E-luokan siemenen vuosittain. Tästä aiheutuu heille lisäkustannuksia verrattuna muun maan ruokaperunatuottajiin. Tätä haittaa ei ole enää korvattu valtion varoin vuoden 2011 jälkeen. Siementuotanto hyötyy alueen hyvästä kasvinterveytilanteesta ja korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueen statuksesta. Myös alueen ruokaperunatuotanto hyötyy turvallisesta tuotantoympäristöstä ja siemenhuollon läheisyydestä. Valiokunta korostaa sitä, että ruokaperuna- ja siemenperunasektoreiden on pystyttävä ei-lakisääteisin keinoin sopimaan laajalla yhteistyöllä menettelyistä, joilla molempien sektoreiden edut ja tuotannon jatkumahdollisuudet turvataan tasapuolisesti.

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä jäljempänä ehdotettavien muutoksien.

VALIOKUNNAN YKSITYSKOHTAISET PERUSTELUT

9 §. Toimenpiteet hyvän kasvinterveydellisen tilan säilyttämiseksi korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella. Valiokunta toteaa, että omaisuuden suojaa rajoittavalta sääntelyltä vaadittu oikeasuhtaisuus huomioon ottaen lainsäädännössä on pidetty aiheellisena sitoa valvontaviranomaisen merkittävimmät toimivaltuudet toimenpiteen välttämättömyyteen laissa säädetyn tarkoituksen saavuttamiseksi. Tässä tarkoituksessa ja viitaten edellä yleisperusteluissa todet-

Valiokunnan mietintö MmVM 9/2016 vp

tuun valiokunta ehdottaa 1 momenttia tarkistettavaksi maininnalla siitä, että momentissa tarkoitettu määräys voidaan antaa vain, jos se on välttämätöntä kasvinterveyden turvaamiseksi.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Maa- ja metsätalousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 61/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotus)

Valiokunnan muutosehdotus

Laki

korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain tarkoitus ja soveltamisala

Tämän lain tarkoituksena on turvata korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueen toimintaedellytykset ja siemenperunan tuotanto koko maan tarpeeseen sekä edistää perunan tuotantoa.

Korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella tarkoitetaan tässä laissa Tyrnävän ja Limingan kuntien aluetta, jolla voidaan komission päätöksen 2004/3/EY mukaisesti toteuttaa siemenperunoiden kaupan pitämisen osalta tiettyjen jäsenvaltioiden koko alueella tai osalla siitä neuvoston direktiivin 2002/56/EY liitteissä I ja II säädettyjä toimenpiteitä tiukempia toimenpiteitä tiettyjä tauteja vastaan.

2 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön.

Toimenpiteisiin hyvän kasvinterveyden tilan säilyttämiseksi sekä kasvintuhoojien torjumiin ja leviämisen estämiseen sovelletaan kasvinterveyden suojelemisesta annettua lakia (702/2003). Siemenperunan tuotantoon ja markkinointiin sovelletaan siemenkauppalakia (728/2000).

Valiokunnan mietintö MmVM 9/2016 vp

3 §

Perunan kaupan pitäminen ja siemeneksi käyttäminen

Korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella kaupan pidettävän tai siemeneksi käytettävän perunan on oltava luvasta toteuttaa siemenperunoiden kaupan pitämisen tiettyjen jäsenvaltioiden koko alueella tai osalla siitä neuvoston direktiivin 2002/56/EY liitteissä I ja II säädettyjä toimenpiteitä tiettyjä tauteja vastaan tehdyssä komission päätöksessä 2004/3/EY edellytettyä tai sitä korkeampaa siemenluokkaa.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella kaupan pidettävistä siemenluokista ja perunan tuotannossa käytettävälle siemenperunalle asetettavista vaatimuksista.

4 §

Kasvinterveyden turvaaminen korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella

Kaupan pitäjän ja viljelijän, jäljempänä *toimija*, tulee huolehtia perunan hyvän viljelytavan mukaisesta viljely- ja tuotantohygieniasta, tarvittavien kuljetusvälineiden puhdistamisesta sekä tuotantopaikan perunajätteiden turvallisesta käsittelystä ja hävittämisestä. Toimijan tulee tarkastaa vähintään silmämääräisesti kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain soveltamisalaan kuuluvat tuotteet ja tilat siten kuin kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain 4 §:n 4 momentin 3 kohdassa säädetään.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kasvinterveyden turvaamisesta ja perunan hyvän viljelytavan noudattamisesta korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella.

5 §

Tietojen säilyttäminen ja tiedonsaantioikeus

Toimijan on vähintään vuoden ajan säilytettävä ne tiedot, joista tarvittaessa voidaan vaikeuksitta selvittää siemen- ja muun kuin siemenperunan tuotannossa käytetyt siemenluokat ja muut valvontaa varten tarpeelliset tiedot.

Sen estämättä, mitä tietojen salassapidosta säädetään, Elintarviketurvallisuusvirastolla on oikeus, saada toimijalta tässä laissa tarkoitettua tarkastusta ja valvontaa varten tarpeelliset tiedot ja asiakirjat.

6 §

Valvontaviranomainen

Tämän lain täytäntöönpanosta sekä lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvonnasta ja valvonnan järjestämisestä vastaa Elintarviketurvallisuusvirasto.

Elintarviketurvallisuusviraston on laadittava suunnitelma korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueen valvomisesta ja valvontakertomus suoritetuista valvonnoista.

Valiokunnan mietintö MmVM 9/2016 vp

7 §

Tarkastusoikeus

Elintarviketurvallisuusvirastolla on oikeus tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten täytäntöön panemista ja noudattamisen valvontaa varten päästä viljellyille ja muille alueille, tuotanto-, varasto- ja muihin rakennuksiin ja kuljetusvälineisiin sekä tarkastaa 5 §:ssä tarkoitettua tietoa ja toimijan kirjanpitoa, suorittaa tarkastuksia ja ottaa korvauksetta näytteitä tutkimuksia varten. Tarkastuksessa on noudatettava, mitä hallintolain (434/2003) 39 §:ssä säädetään. Tarkastusta ei kuitenkaan saa suorittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa.

8 §

Perunan kaupan pitämisen tai käytön kieltäminen

Elintarviketurvallisuusvirasto voi antaa eräkohtaisen perunan kaupan pitämistä tai käyttöä koskevan kiellon sille, joka luovuttaa tai vastaanottaa siemen- tai muuta perunaa kuin siemenperunaa tuotantoalueella viljelyä varten 3 §:n vastaisesti.

9 §

Toimenpiteet hyvän kasvinterveydellisen tilan säilyttämiseksi korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella

Jos siemenperuna ei täytä 3 §:ssä säädettyjä vaatimuksia, Elintarviketurvallisuusvirasto voi, jos se on välttämätöntä kasvinterveyden turvaamiseksi, päätöksellään määrätä siemen- tai muun perunakasvuston hävittämisestä, pellon viljelyn rajoittamisesta seuraavana kasvukautena tai toimijan kustannuksella tehtävästä perunakasvuston tai -sadon tuhoojien tarkastuksista.

Jos toimija on laiminlyönyt 4 §:ssä säädetty vaatimukset, Elintarviketurvallisuusvirasto voi kasvinterveyden turvaamiseksi päätöksellään määrätä toimijan korjaaviin toimenpiteisiin.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia teknisluonteisia säännöksiä perunakasvuston hävittämisestä, pellon viljelyn rajoittamisesta ja perunakasvuston tai -sadon tuhoojien tarkastuksista.

10 §

Uhkasakko tai teettäminen

Elintarviketurvallisuusvirasto voi tehostaa 8 ja 9 §:ssä tarkoitettua kieltoa ja määräystä uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella.

11 §

Rangaistussäännökset

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

Valiokunnan mietintö MmVM 9/2016 vp

1) pitää kaupan korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella 3 §:ssä tai sen nojalla annetussa säännöksessä säädetyn vaatimuksen vastaista perunaa,

2) käyttää korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella siemen- tai muun perunan kuin siemenperunan tuotannossa 3 §:ssä tai sen nojalla annetussa säännöksessä säädetyn vaatimuksen vastaista siemenperunaa, tai

3) ei noudata 4 §:ssä tai sen nojalla säädettyä kasvinterveyden turvaamista koskevaa vaatimusta

on tuomittava *korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueen vaarantamisesta* sakkoon.

Korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueen vaarantamisesta voidaan jättää syyte nostamatta tai rangaistus määräämättä, jos teon johdosta annetusta muusta viranomaisen päätöksestä aiheutuneita taloudellisia seurauksia on pidettävä tekijälle teon vakavuuteen nähden riittävinä taikka jos tekijä rikkoo tämän lain nojalla määrättyä uhkasakolla tehostettua kieltoa tai määräystä.

Ilmoituksen 1 momentissa tarkoitettun rikkomuksen saattamiseksi syyteharkintaan tekee Elin-
tarviketurvallisuusvirasto. Ilmoitus voidaan jättää tekemättä rikkomuksesta, jota on kokonaisuutena pidettävä ilmeisen vähäisenä.

12 §

Muutoksenhaku

Valvontaviranomaisen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin muutoksenhausta hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tämän lain nojalla tehtävässä kiellossa tai määräyksessä voidaan määrätä, että kieltoa tai määräystä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

13 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan laki korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella noudatettavista perunanviljelyn vaatimuksista (574/2002).

Helsingissä 27.5.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Jari Leppä kesk

jäsen Markku Eestilä kok

jäsen Pertti Hakanen kesk

Valiokunnan mietintö MmVM 9/2016 vp

jäsen Teuvo Hakkarainen ps (osittain)
jäsen Hanna Halmeenpää vihr
jäsen Lasse Hautala kesk
jäsen Anne Kalmari kesk
jäsen Susanna Koski kok
jäsen Jari Myllykoski vas
jäsen Tytti Tuppurainen sd
jäsen Harry Wallin sd
jäsen Eerikki Viljanen kesk
jäsen Peter Östman kd
varajäsen Juha Pylväs kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Carl Selenius